

Coromines va registrar-la a Maials (Segrià), 1935, a Vingrau (Rosselló), 1959, i en 1969 a Espot (Alt Pallars) *dentrar* en el sentit de 'començar' («cap baix *dentra* ---»). En un doc. arag. de 1648 de Plan es troba: «para *dentrar* a abrebar en la Fuen Fría»; Coromines (DCEC II, 303b2-10) assenyalava l'existència de *dentrar* a Aragó i en texts aljamins d'aquesta procedència, i amb caràcter popular en el castellà de tota Amèrica, i l'atribueix a una influència de *dentro*, essent afavorit per la ultracorrecció de la tendència vulgar a deixar caure la *d* entre vocals; i en català, es pot pensar en la influència de *dintre* i *dins* que sovint acompanyen *entrar*. —² És sabut que es donen altres casos d'oposicions de *é* i *è* entre la pronunciació de Barcelona i de Girona; les formes barcelonines *réi*, *lléi*, *esquella*, *estrèlla*, *éll*, *lléngua*, tenen la seva correspondència amb *è* al bisbat de Girona, i *diuenge té è* en alguns llocs (per ex., a Pineda, que és al bisbat de Girona) en contra de la forma més estesa barcelonina amb *é*; en tots aquests casos, la influència de la consonant palatal sembla ésser decisiva, mentre en *éll* el seu ús proclític i en *lléngua* el grup *ngw* devien ser els factors influents; veg. Coromines, *LleuresC*, p. 250. —³ Sembla haver existit un derivat *entre* m. en el significat de 'entrada que s'obre en el sòl o en una paret per donar accés a un lloc'; Coromines 1962 va registrar a Fontanars (zona d'Ontinyent): «La Font de la Salseta no és salada, és d'aigua bona; és un pouet però li van fer *entre*» (=un portellet per atansar-s'hi a collir l'aigua). —⁴ Tenim en *DAG*. aquest ex. de Miquel Parets (segle XVII): «plats de vianda de mil géneros de regalos de pex, *entrans* i *llevans*»; si hem de comprendre amb *entrants*, els plats que comencen, llavors *llevants* serien els que acaben el dinar.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *entrada*, *intrada*, *donar entrada*, *tenir entrada*, *llibre d'entrades* i *sortides* o *eixides*, *entrador* adj., *entrador* m., *entrament*, *entrant*, *entrant a*, a l'*entrant*, *entrant de la nit*, *el mes/la setmana entrant*, *subintrar*, *subintrant*, *entra-i-surt*.

Entràs, V. *tras* *Entrastador*, *entrastar*, V. *trast* *Entravament*, *entravar*, V. *travar* *Entravessament*, *entravessar*, -*ssat*, V. *travessar* (VESSAR)

ENTRE, prep. del ll. INTÉR id. □ 1.ª *doc.*: orígens de l'idioma (*Hom. Organyà*, etc.).

L'estudi dels usos d'aquesta preposició i del prefix corresponent pertany a la gramàtica; veg. A. Par, *Sint. cat.* (Halle 1923), 732, 712 i 316, i *Dfa.* i *AlcM*. Notem només alguns detalls: quan *entre* indica situació entre dos llocs (*entre Girona i Barcelona*) el seu sentit és menys concret que l'expressat per *entremig*. La construcció *inter --- et* en el sentit de 'junts, plegats' que es fa corrent en els texts llatins des del S. vi i que ha tingut molta difusió en les llengües romàniques, es documenta en català des d'un principi

(Jaume I; 1410; 1523, etc.), i actualment és d'ús normal; però notem que en una frase com *entre jo i tu bem acabat la feina*, s'entén que cada un dels dos subjectes va fer una part (no necessàriament en igual porció) i que les dues parts se sumen, o es contempnen sumades; no s'ha de confondre aquest ús amb un del francès antic —estudiat per Tobler (*Vermischte Beiträge* I, 273-4); cf. Meyer-Lübke, *Gr. d. roman. Spr.* III, § 217, p. 253— en què *entre --- et* equivalia més aviat a 'tant A com B' (angl. *both A and B*).¹

Altrament el valor català d'aquesta locució ha existit en francès antic i també hi ha, a més, construccions intermèdies.² Trobem la locució *entre nós* *eleys* «entre nosaltres mateixos» en una carta de 1274 de Berenguer d'Anglesola feta a Castellnou d'Urgell (*RH* xxxvii, 164), i hi ha exs. antics de *dir* o *pensar entre si* 'dir o pensar dintre de si' [« si qua (=que) Lanselot sa'n raya (=se'n reia) *entra* (=entre) si» (*Reixac, Questa*, p. 3); «Valter anava pensiu *entre si matex*» (Metge, *Obres menors*, ed. M. de Riquer, 23.14); «la Infanta --- *dix entre si*---» (*Tirant*, c. 96)], construcció que avui no és gaire corrent però que es pot sentir en molts llocs.³ La locució *per entre i entre*, usual a Mallorca segons *DAG*. i segons *AlcM* també a Menorca en el significat de 'entre una cosa i l'altra' o 'amb intermitències' recorda la construcció anglesa *in between* («mos daren cinc principis o plats i *per entre i entre* tal i tal cosa») (*DAG*).⁴

La pronunciació barcelonina d'aquesta preposició és amb *é* enfront de la gironina, que és amb *è*, mentre que en el dialecte balear segons *AlcM* es diu amb *é*; tot indica que la forma gironina fou el resultat normal de *è* originari (< i) passada a *è* per l'etapa de *é* del cat. ant. i avui mallorquina;⁵ aquest tancament de la *è* en *é* s'ha donat a més en les formes rizotòniques d'*entrar* (veg. sobre aquesta qüestió *ENTRAR*).

En català antic s'usava *enfre* (var. *emfre*) com a sinònim d'*entre*, derivat del ll. *INTRA* 'sota, davall', que semànticament s'havia aproximat, en el llatí tardà, a *INTRA* 'dintre de', 'dins l'espai de' i algun cop 'entre' (cf. al. *unter* 'sota' i *unter uns* 'entre nosaltres'), fins a tenir els mateixos sentits (d'on van resultar en italià *fra* i *tra* < *INTRA* com a sinònims, amb la total desaparició d'*INTER*).⁶

L'ús d'*enfre* és molt freqüent en català fins al final del S. xiv,⁷ i no inexistente en el S. xv (almenys tres exs. en *DAG*. i fins i tot en el primer quart del xvi (exs. de 1519, i 1523 en *AlcM*). La -e final d'aquest mot (cf. oc. ant. *enfra* i *enfre*) es deu a la influència d'*entre*, el seu sinònim.⁸ Respecte als seus sentits notem que si bé no manquen alguns exemples escadussers en el significat de 'entremig de' o 'entre dues coses o llocs' [recordem el famós passatge de Ramon Llull, «*enfre* la vinya e-l fenollar / amor me pres, fé'm Déus amar» (*Poesies*, ed. *NCL.*, p. 30.16), i notem a més aquest ex. d'un doc. de 1314: «fer una molina *enfre* la coma ap[elada] Yla Longua e la coma ap[el]ada Lancer» (*Alart, Inv.*)]⁹ *enfre* apareix més aviat amb els sentits secundaris de 'dins o dintre